

Strategy Game

Euro-Norwegian Cooperation in the Field of Energy Efficiency and Security

Methodology, Recommendations and Conclusions

Krzysztof M. Księżopolski

Strategy Game

Euro-Norwegian Cooperation in the Field of Energy Efficiency and Security

Methodology, Recommendations and Conclusions

Krzysztof M. Księżopolski

Publisher

Institute for Eastern Studies

ul. Solec 85

00-382 Warsaw

Tel.: +48 22 583 11 00

Fax: +48 22 583 11 50

e-mail: forum@isw.org.pl

www.economic-forum.pl

Layout

Institute for Eastern Studies

Print

IPRESS STUDIO

Warsaw 2017

Table of Contents

Strategy Game European – Norwegian Collaboration in the Field of Energy Efficiency and Security Methodology, Recommendations and Conclusions	6
Introduction	6
Methodology	6
Recommendations	7
Scenarios	8
Conclusions from strategy game	9
Conclusions	13
Appendix no. 1	14
 Gra strategiczna Europejsko-norweska współpraca w zakresie efektywności i bezpieczeństwa energetycznego Metodologia, rekomendacje i wnioski	 15
Wstęp	16
Metodologia	16
Rekomendacje	17
Scenariusze	18
Wnioski z gry strategicznej	18
Wnioski	21
Załącznik nr.1	22

Introduction

On the last day of the Economic Forum in Krynica, for the first time ever in the history of this event, a strategic game was played devoted to the “Euro-Norwegian Cooperation in the Field of Energy Efficiency and Security”. It was based on the methodology of strategic analysis used in the defence sector. Experts and observers took part in the game. The experts came from the following countries: Poland, Slovakia, Croatia, Germany, Norway, Ukraine, Moldova and Kosovo. They represented the leading analytical institutions, the world of science and business (attached list no 1). The participants were divided into four groups: (1) V4 countries+ (Poland, Croatia, Slovakia), (2) Germany, (3) Norway, (4) countries from outside of the EU and the European Economic Area. The game was moderated by Kamila Pronińska, PhD.

Methodology

Strategic games have been successfully used by the leading analytical centres worldwide, among others, in research on defence-related issues. Contrary to classic research, for instance of secondary sources, they offer the possibility to solve a problem related to qualitative changes and enable to conduct a deepened analysis, both internal and international. Conducting a strategic game used for the purpose of military security research in relation to energy security issues is justified by a certain degree of similarity between these areas and the inseparable nature of national and international security.

The aim of strategy game “Euro-Norwegian Cooperation in the Field of Energy Efficiency and Security” was to verify the energy security models implemented by the European countries and take note of qualitative changes brought about by the internal environment as well as international surroundings that may influence decision-making processes in the respective countries’ energy policies and enterprise strategies.

Preparations to conduct strategy game encompassed: (1) preparing a background paper for experts regarding the energy potential of Norway; (2) the game’s participants developing the perspective of their country related to regional collaboration and collaboration with Norway in the field of energy security. On the day when strategy game was organized, the participants received situational scenarios and were given time to prepare a joint stance within their group, if possible. Later, the participants presented the stances of their respective countries. During the game, questionnaires were distributed among the observers which allowed them to express their opinion about the attitude of the countries to the particular scenarios used in the game.

The game lasted 2.5 hours. During it the participants received two scenarios: political and technological. In the case of the political scenario (no. 1a) a variable was introduced into the game (no. 1b).

Recommendations for energy efficiency

- *outlays in the region on research and development related to cheap and effective storage of energy with Norway's financial involvement should be increased;*
- *the benefits, costs and risks related to the synchronization of the EU electrical network with the Ukrainian network should be taken into account.*
- *scenarios of substituting gas with electrical energy should be analysed, which play a significant role with the current role of infrastructure as well as go hand in hand with the future expected technological changes;*
- *the demand for imported hydrocarbons should be decreased and abandoned completely in the long term, which will reduce price effects of their high volatility. This should be the key long-term goal of Central and Eastern European countries that will strengthen their economic and energy security.*

Recommendations for energy security

- *collaboration in the field of energy security should be institutionalized, in particular gas and electrical energy in the Intermarium area, including the closest neighbours from outside of the EU in the South and in the East;*
- *the Baltic Pipe project should be executed as quickly as possible, as well as develop the LNG terminal in Świnoujście and complete the construction of the LNG terminal in Croatia in collaboration with the Central and Eastern European countries as investments strategically strengthening the energy security of EU member states and its neighbours;*
- *collaboration and dialogue should be strengthened in the field of energy policy between Norway and Central and European states in terms of developing gas infrastructure and electricity grids by improving coordination of energy policies;*
- *the European mechanisms of cooperation should be developed as they strengthen energy security, in particular in the electricity and gas sector;*

Scenarios

Scenario No 1a

It is the year 2022. Unexpected events in Russia pose huge challenges to the stability of the energy market. Demonstrations and political violence have led to a civil war and the first minor disruptions of oil and gas supplies to Europe. Chaos and anarchy are growing in Russia and armed groups are fighting for control over oil and gas facilities. After three months of armed fights (in September) production of Russian oil and gas is being shut down and European companies operating there must cease their activities in the Russian energy sector. World prices of oil skyrocket to over 140 USD/b. IEA releases 80 billion barrels of emergency stock.

Scenario No 1b

Two years after the outbreak of the civil war in Russia the country has established a new government that controls most of the territory except for the North Caucasus. The government invites foreign investors to help in the rehabilitation and reconstruction of oil and gas infrastructure (both up-stream and down-stream). Moreover, it offers very profitable Production Sharing Agreements.

Scenario No 2

It is the year 2025. Nord Stream II and Baltic Pipe investments have been completed. The demand for gas remained rather flat for the last decade and the prices are very competitive. The EU member states are on track to meet the 2030 energy-climate targets. Meanwhile the “Holy Grail” of the electric utility industry has been found, i.e. cost-effective and highly efficient storage of electricity. Using a combination of advanced technologies we can finally store large quantities of electrical energy at a low cost.

Conclusions from strategy game

The key problem for the Central and Eastern European region is its dependency not from the import of crude oil but from the import of gas. What the V4 countries as well as the countries from outside of the EU, EEA and Germany perceive as a threat to their energy security is considered to be an opportunity for Norway. However, Norway presents the export of hydrocarbons as an element of solely economical and market operations and not anything to do with politics. The difference in the perception of crude oil and gas trade is due to the differences in the energy culture, historical experience and pragmatic approach to the relations with the Russian Federation.

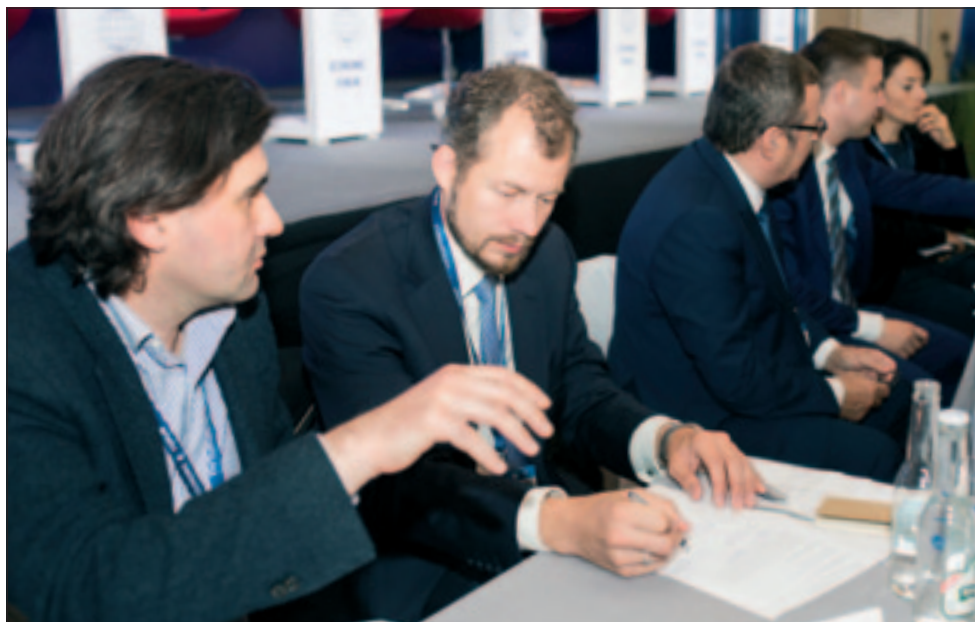
If scenario no.1 comes true, the expectations of the EU member states and the countries from outside of the EU in relation to Norway boiled down to increasing the export of gas and crude oil. However, Norway doesn't have what it takes to completely substitute export from the Russian Federation due to infrastructural reasons. In such a situation,

from the perspective of Norway, it would be important to seek price stabilization. One must stress that the expected strong price impulse related to the flexible supply and demand of energy resources and speculations fuelling destabilization and posing a threat to energy security will have a very limited impact with the current state of hydrocarbons transmission and excavation infrastructure.¹

The states from the V4+ Group and from outside of EU and EEA point out that they expect and are preparing themselves for a cease of gas and crude oil supplies from the Russian Federation. By doing so they prove their conviction that this country is not a highly credible supplier and that, by using gas and crude oil, it wants to influence the political and economic situation in the region. This confirms the scientific research into Russia's politics, according to which, using its energy resources, it wants to achieve its political goals, such as the destabilization and weakening the coherence of the EU and strive to strengthen its area of influence. Ukraine indicates that in the case of qualitative political changes, the Russian Federation will decide to replace its "hydrocarbon policy" with hybrid war tools.

The states from outside of the EU and EEA expected a reaction of the European Union to the scenario that played itself out. They pointed to the necessity of making earlier preparations and developing the infrastructure that would allow greater diversification of supplies as well as introducing relevant administrative mechanisms. They added that market mechanisms play an important role that might result in lower hydrocarbon prices; however, they must be supported by administrative regulations.

When it comes to the perception of energy security, Norway doesn't fully understand or share the point of view of the Central and Eastern Europe and the countries from outside of the EU. It rather perceives the possible export of gas and crude oil from a purely economic perspective. In reality, such a perception of threats to energy security and import of hydrocarbons may prove to be tempting for this exporter to implement higher prices. In the long-term perspective, if it is taken advantage of excessively, it might lead to a lower acceptance of the societies of the region towards the diversification of supplies due to energy poverty.

All the participants arrived at the conclusion that ceasing gas supplies by the Russian Federation to Europe after 2022 won't have any dramatic economic or political consequences as they are preparing for such a scenario. It was particularly stressed by the representatives of Central and Eastern Europe, the countries from outside of the EU and EEA, which emphasize that the Russian Federation is not a credible partner. Once the Baltic Pipe has been completed (as it was assumed in the scenario) Poland will be in the best situation and it will guarantee energy security to other countries in Central and Eastern Europe. The current state of higher risk of not meeting the demand for gas in the EU is confirmed by the analyses conducted by the European Commission and research carried out by think tanks¹.

Referring to scenario 1b, which assumes the evolution of the situation in the Russian Federation, all the game's participants, except for Germany, were of the opinion that financial support for hydrocarbon excavation two years after a political crisis erupted won't make them interested in financing the reconstruction of the Russian sector.

¹ A few days after the game was conducted, on 12th September 2017, the European Parliament adopted Measures ensuring security of natural gas supplies, which partly fulfill the needs voiced by EU member states and countries from outside of the European Union.

Even if the Russian Federation resorted to the particularly profitable Production Sharing Agreements formula. The countries adopted such a stance for both financial as well as political reasons. What's interesting, even Norway ruled out its engagement and this country has the largest financial resources managed by the Government Pension Fund of Norway. The only country interested in investing in this sector was Germany. Most of the participants said that after two years of adaptive mechanisms, such as gas substitution or a permanent shift in suppliers will cause that gas from the Russian Federation will no longer be necessary.

The second scenario was much more challenging for the game's participants. Germany decided that such a scenario would help execute their current policy. The second scenario triggered the most heated debate among the representatives of Poland who said that if the situation was to develop in this direction, it would make it very difficult to maintain the existing energy mix. Norway stated that such a development of the situation is a great opportunity for investment and that they might engage both EU member states as well as the countries from outside of the EU in using this technology across the whole region.

Most of the game's participants were of the opinion that implementing energy storing technology and changes in the energy policy are an opportunity. They were unanimous that the largest losses will be borne by crude oil and gas exporters, which may have profound consequences for security. Germany and Norway pointed to the problem of maintaining political stability in the Russian Federation in such a situation.

Everybody stressed that **the key to ensuring energy security is regional collaboration and implementing the European mechanisms in the energy sector.** Ukraine calls for the synchronization of its energy system with the European one. Such collaboration should take place through market mechanisms based on energy exchange. Norway did not refer to its role in the energy sector in the region.

Scenario no. 2 shows clearly that technological changes impact the energy policy and energy security and yet, at the same time, they are difficult to spot in the current politics. **An economically and technically effective energy storage method is the key factor facilitating changes both in the geopolitical ecosystem as well as in the geostrategic ecosystem of the European Union and its neighbouring countries and hydrocarbon suppliers.**

Statements of the participants representing V4+ and the countries from outside of the European Union and EEA confirm the thesis that the countries going through the transformation period are focusing on solving current problems and find it difficult to make long-term and strategic plans².

2 K.Księżopolski, Poland's climate-energy policy 2014-2015, Warsaw 2016, p.

Conclusions

- *an economically and technically effective energy storage method is the key factor facilitating changes both in the geopolitical ecosystem as well as in the geostrategic ecosystem of the European Union and its neighbouring countries and hydrocarbon suppliers.*
- *after 2022 the countries V4+, from outside of the EU and EEA, after the development of infrastructure, no longer perceive import of gas from the Russian Federation as a threat,*
- *should the Russian Federation seize gas export, Norway is not capable of filling its shoes and ensuring an adequate gas supply on the market, its activities will be aimed at mitigating the price increases in such a situation.*
- *after two years, adaptive mechanisms will cause gas substitution and a permanent shift in gas suppliers, as a result of which supplies from the Russian Federation will no longer be necessary,*

- *for V4+, the countries from outside of the EU and EEA price is not the only important criterion for choosing suppliers, they also pay attention to their energy security,*
- *the countries from the V4+ group and from outside of the EU and EEA signal that they expect and are getting ready for seizing gas and crude oil supplies from the Russian Federation and do not consider this country to be a credible supplier,*
- *Norway benefits economically from collaboration with the V4+ countries, the countries from outside of the EU and EEA in the case of either scenario.*

Appendix no. 1

Group no. 1

Poland, Slovakia, Croatia- V4+

- Zbigniew Kasztelewicz, Professor, Head of the Chair of Opencast Mining,
- Wojciech Jakóbik, Editor in Chief, biznesalert.pl, Poland
- Mirosław Bieliński, President of the Management Board, Stilo Horizon, Poland
- Katarína Hazuchová, independent analyst specializing in environmental protection, GPoT, SIOV, Slovakia
- Krševan Antun Dujmović, Expert, Ekspert, The Institute for Development and International Relations (IRMO), Croatia

Group no. 2

Germany

- Johannes Rieckmann, senior fellow, Brandenburg Institute for Society and Security (BIGS), Germany

Group no. 3

Norway

- Øystein Kvarme, General Director, TergoPower AS, Norway
- Marcin Śmiech, Local Director, Polska, TergoPower AS, Norway
- Christian Schnell, Chief Expert, The Jagiellonian Institute, Norway

Group no. 4

Ukraine, Moldova, Kosovo

- Mychajło Gonczar, The President, Centre for Global Studies "Strategy XXI" ", Ukraine
- Mykola Wojtiw, Chairman, NGO New Generation Management, Ukraine
- Wiktor Parlikow, Energy Expert, Institute for Development and Social Initiatives "Vitorul", Moldova
- Burim Ejupi, Executive Director, The Institute for Development Policy (INDEP), Kosovo

Gra strategiczna **Europejsko-norweska współpraca w zakresie efektywności i bezpieczeństwa energetycznego**

Metodologia, rekomendacje i wnioski

Krzysztof M. Księżopolski

Wstęp

Podczas ostatniego dnia Forum Ekonomicznego w Krynicy odbyła się po raz pierwszy w historii tego wydarzenia gra strategiczna na temat „Europejsko-norweska współpraca w zakresie efektywności i bezpieczeństwa energetycznego”. Oparta była ona o metodologię analizy strategicznej, wykorzystywanej w sektorze obronnym. Gra została przeprowadzona z udziałem ekspertów oraz obserwatorów. Wzięli w niej udział eksperci z Polski, Słowacji, Chorwacji, Niemiec, Norwegii, Ukrainy, Mołdawii i Kosowa reprezentujący czołowe instytucje analityczne, biznes i naukę (lista zał nr 1). Uczestnicy zostali podzieleni na cztery grupy: (1) kraje V4+ (Polska, Chorwacja, Słowacja), (2) Niemcy, (3) Norwegia, (4) kraje spoza UE i EOG. Gra była moderowana przez dr Kamilę Pronińską.

Metodologia

Gry strategiczne były i są z powodzeniem stosowane przez czołowe ośrodki analityczne na świecie m.in. w badaniach nad zagadnieniami obronnymi. W przeciwieństwie do klasycznego badania np. źródeł zastanych, umożliwiają one rozwiązanie problemu zmian jakościowych oraz umożliwiają pogłębioną analizę zależności środowiska bezpieczeństwa zarówno wewnętrznego, jak i międzynarodowego. Przeprowadzenie gry strategicznej stosowanej w badaniach bezpieczeństwa militarnego w odniesieniu do problemów bezpieczeństwa energetycznego jest uzasadnione pewnym podobieństwem tych obszarów oraz niepodzielnością bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego.

Celem gry strategicznej „Europejsko-norweska współpraca w zakresie efektywności i bezpieczeństwa energetycznego” była weryfikacja modeli bezpieczeństwa energetycznego państw europejskich oraz wychwycenie zmian jakościowych płynących ze środowiska wewnętrznego jak i otoczenia międzynarodowego a mogących wpływać na procesy decyzyjne ergo polityki energetyczne państw i strategię przedsiębiorstw.

Przygotowanie do przeprowadzenia gry strategicznej obejmowało: (1) opracowanie materiału przeglądowego dla ekspertów (background paper) dotyczącego potencjału energetycznego Norwegii; (2) opracowanie przez uczestników gry perspektywy swojego kraju w odniesieniu współpracy regionalnej i współpracy z Norwegią w sferze bezpieczeństwa energetycznego. W dniu gry strategicznej uczestnicy otrzymywali scenariusze sytuacyjne i czas na wypracowanie w podziale na grupy wspólnych stanowisk, jeśli było to możliwe. Następnie uczestnicy przedstawiali stanowiska swoich państw. W trakcie gry obserwatorzy otrzymali kwestionariusze, które dawały im możliwość wyrażenia swojego zdania na temat zachowania państw w odniesieniu do poszczególnych scenariuszy, które były przedmiotem gry.

Gra trwała 2,5 godziny. W jej trakcie uczestnicy otrzymali dwa scenariusze: pierwszy polityczny i drugi technologiczny. W przypadku scenariusza politycznego (nr 1a) w trakcie gry wprowadzono zmienną (nr 1b).

Rekomendacje w zakresie efektywności energetycznej

- *należy zwiększyć nakłady w regionie na badania i rozwój w zakresie taniego i efektywnego magazynowania energii z zaangażowaniem finansowym Norwegii;*
- *należy rozwijać analizy wpływu zmian technologicznych na współpracę regionalną, polityki energetyczne i bezpieczeństwo energetyczne poszczególnych państw;*
- *należy rozważyć korzyści, koszty i ryzyka synchronizacji systemu elektroenergetycznego UE z Ukrainą;*
- *należy rozważyć scenariusze substytucji gazu przez energię elektryczną, które mają istotną wartość w przypadku obecnego stanu infrastruktury jak również odpowiadają przyszłym oczekiwaniom zmianom technologicznym;*
- *należy zmniejszać popyt na importowane węglowodory, a w dłuższej perspektywie w ogóle z niego zrezygnować co zmniejszy cenowe efekty ich dużej zmienności ergo powinno to być kluczowym długoterminowym celem państw ESW wzmacniających ich bezpieczeństwo ekonomiczne i energetyczne.*

Rekomendacje w zakresie bezpieczeństwa energetycznego

- *należy zinstytucjonalizować współpracę w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, a szczególnie gazu i energii elektrycznej w obszarze Międzymorza włączając najbliższych południowych i wschodnich sąsiadów nie będących członkami UE;*
- *należy jak najszybciej zrealizować projekt Baltic Pipe, rozbudować terminal LNG w Świnoujściu i dokończyć budowę terminala LNG w Chorwacji we współpracy z państwami regionu ESW jako inwestycji strategicznie wzmacniających bezpieczeństwo energetyczne państw UE i jej sąsiadów;*
- *należy wzmocnić współpracę i dialog w zakresie polityki energetycznej między Norwegią, a państwami Europy Środkowo-Wschodniej w zakresie rozbudowy infrastruktury gazowej oraz sieci elektroenergetycznych zwiększając koordynację polityk energetycznych;*
- *należy rozwijać europejskie mechanizmy współpracy wzmacniające bezpieczeństwo energetyczne szczególnie w sektorze elektroenergetycznym oraz gazu;*

Scenariusze

Scenariusz nr 1a

Jest rok 2022. Niespodziewane wydarzenia w Rosji stwarzają ogromne wyzwania dla stabilności rynku energetycznego. Demonstracje i polityczna przemoc doprowadziły do wojny domowej oraz pierwszych przerw w dostawach ropy i gazu ziemnego do Europy. Chaos i anarchia wzrastają w Rosji, a grupy zbrojne walczą o kontrolę nad tymi strategicznymi zasobami. Po trzech miesiącach walk (we wrześniu) produkcja rosyjskiej ropy i gazu jest zamykana, a obecne na tamtejszym rynku energetycznym europejskie firmy zostają zmuszone do zawieszenia działalności. Światowe ceny ropy wystrzeliwiają do ponad 140 USD za baryłkę. Międzynarodowa Agencja Energetyczna uwalnia 80 miliardów baryłek rezerwy kryzysowej.

Scenariusz nr 1b

Dwa lata po wybuchu wojny domowej w Rosji kraj ten uzyskuje nowy rząd, który kontroluje większość terytorium za wyjątkiem północnego Kaukazu. Zaprasza on inwestorów zagranicznych by pomóc w rehabilitacji i rekonstrukcji infrastruktury ropy oraz gazu (zarówno upstreamu i downstreamu). Co więcej, oferuje atrakcyjne umowy o współdzieleniu produkcji.

Scenariusz nr 2

Jest rok 2025. Inwestycje Nord Stream II i Baltic Pipe zostały zakończone. Zapotrzebowanie na gaz jest od paru lat stałe, a ceny pozostają bardzo konkurencyjne. Kraje członkowskie UE mają w planach stawić czoła wyzwaniom energetycznym i klimatycznym do 2030. W międzyczasie zostaje jednak odnaleziony złoty środek przemysłu użyteczności energetycznej – wyjątkowo skuteczne i bardzo oszczędne przechowywanie elektryczności. Przy użyciu zaawansowanych technologii, jesteśmy w stanie w końcu przechować duże ilości energii tanim kosztem.

Wnioski z gry strategicznej

Kluczowym problemem dla regionu Europy Środkowo Wschodniej nie jest zależność od importu ropy naftowej, lecz importu gazu. To co jest uznawane za przez państwa V4+ oraz spoza UE i EOG, Niemcy wyzwanie bezpieczeństwa jest postrzegane przez Norwegię za szansę. Norwegia przedstawia jednak eksport węglowodorów jako element działań wyłącznie ekonomicznych i rynkowych, a nie politycznych. Różnica w percepcji handlu ropą i gazem wynika z różnic w kulturze energetycznej, doświadczeń historycznych i pragmatyzmu w podejściu do stosunków z Federacją Rosyjską.

W przypadku scenariusza numer 1 oczekiwania państw UE i spoza UE w stosunku do Norwegii polegały na zwiększeniu eksportu gazu i ropy naftowej. Norwegia nie jest jednak zdolna do całkowitego zastąpienia eksportu z terytorium Federacji Rosyjskiej z powodów infrastrukturalnych. W takiej sytuacji z perspektywy Norwegii ważne jest natomiast dążenie do stabilizacji cen. Należy jednak podkreślić, iż spodziewany silny

impuls cenowy i spekulacje o charakterze destabilizacyjnym stanowiące zagrożenie dla bezpieczeństwa ekonomicznego wynikający z elastyczności popytu i podaży surowców energetycznych powoduje, iż te działania będą miały bardzo ograniczony wpływ przy obecnym stanie infrastruktury przesyłu i wydobycia węglowodorów¹.

Państwa z grupy V4+ oraz spoza UE i EOG wskazują, iż oczekują i przygotowują się na wstrzymanie dostaw gazu i ropy naftowej z Federacji Rosyjskiej. Tym samym uznają ten kraj za mało wiarygodnego dostawcę, który poprzez wykorzystanie gazu i ropy naftowej chce wpływać na sytuację polityczną oraz ekonomiczną. Tym samym potwierdzają badania naukowe dotyczące polityki Rosji, która za pośrednictwem surowców energetycznych chce realizować cele polityczne takie jak destabilizacja i osłabienie spójności UE oraz dążyć do wzmocnienia swojej sfery wpływów. Ukraina wskazuje, iż w przypadku zmian politycznych o charakterze jakościowym Federacja Rosyjska decyduje się na zastąpienie „polityki węglowodorów” narzędziami wojny hybrydowej. Państwa spoza UE i ESW oczekiwały reakcji Unii Europejskiej na zaistniały scenariusz. Wskazywały na konieczność wcześniejszych przygotowań i rozbudowy infrastruktury umożliwiającej większą dywersyfikację kierunków dostaw oraz wprowadzenia mechanizmów administracyjnych. Dodawano, iż mechanizmy rynkowe są istotnym elementem, który może skutkować niższymi cenami węglowodorów jednak powinny być one wspierane przez regulacje administracyjne.

W sensie percepcji bezpieczeństwa energetycznego Norwegia nie do końca rozumie i podziela percepcję ESW i państw spoza UE, czyli postrzega ewentualny eksport gazu i ropy naftowej z perspektywy ekonomicznej. W rzeczywistości taka percepcja zagrożeń bezpieczeństwa energetycznego i importu węglowodorów może stanowić pokusę dla stosowania wyższych cen przez tego eksportera. W perspektywie długoterminowej jeśli będzie ona zbyt mocno wykorzystywana może doprowadzić do spadku akceptacji społeczeństw regionu dla dywersyfikacji dostaw z powodu problemu ubóstwa energetycznego.

Wszyscy uczestnicy stwierdzili, iż wstrzymanie dostaw gazu przez Federację Rosyjską do Europy po 2022 roku nie spowoduje dramatycznych konsekwencji ekonomicznych i politycznych ponieważ przygotowują się na taki scenariusz. Szczególnie podkreślali to przedstawiciele ESW kraje spoza UE i EOG, którzy podkreślają, iż Federacja Rosyjska nie jest wiarygodnym partnerem. W najlepszej sytuacji po ukończeniu Baltic Pipe (a takie założenie przyjęto w scenariuszu) będzie Polska, która stanie się gwarantem bezpieczeństwa energetycznego dla państw ESW. Obecny stan podwyższonego ryzyka zaspokojenia popytu w UE na gaz potwierdzają analizy przeprowadzone przez Komisję Europejską oraz badania think thanków².

¹ Patrz szerzej: K. Książkowski Bezpieczeństwo ekonomiczne, Warszawa 2012, s. 15-54

² W kilka dni po przeprowadzeniu gry 12 września 2017 r. Parlament Europejski przyjął Środki zapewniające bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego, które w części realizują potrzeby zgłaszane przez członków UE oraz państwa poza Unią Europejską.

Odnosząc się do scenariusza 1b – ewolucji sytuacji w FR – wszyscy uczestnicy gry oprócz Niemiec stwierdzili, iż finansowe wsparcie wybycia węglowodorów po dwóch latach od momentu wystąpienia kryzysu politycznego nie spowoduje, ich zainteresowania finansowaniem odbudowy rosyjskiego sektora. Nawet biorąc pod uwagę zastosowanie przez Federację Rosyjską szczególnie opłacalnej formuły Production Sharing Agreements. Powody takiego stanowiska była zarówno finansowe jak i polityczne. Co ciekawe takie zaangażowanie wykluczyła Norwegia dysponująca największymi zasobami finansowymi zarządzane przez Government Pension Fund of Norway. Jedynym państwem zainteresowanym w inwestowaniu w ten sektor były Niemcy. W wypowiedziach uczestników przeważało zdanie, iż po dwóch latach mechanizmy dostosowawcze takie jak substytucja gazu lub trwała zmiana kierunku dostaw spowodują, iż dostawy z Federacji Rosyjskiej nie będą potrzebne.

Drugi scenariusz sprawił znacznie większe kłopoty uczestnikom gry. Niemcy uznały taki scenariusz za wspierający ich dotychczasową politykę. Najwięcej dyskusji ten scenariusz wywołał wśród przedstawicieli Polski, którzy stwierdzili, iż taki rozwój sytuacji spowoduje duże problemy w utrzymaniu dotychczasowego mixu energetycznego. Norwegia stwierdziła, iż taki rozwój sytuacji jest dużą szansą inwestycyjną i nie wykluczają zaangażowania w całym regionie zarówno członków UE jak i państw z poza UE w zastosowaniu takiej technologii.

Z punktu widzenia większości uczestników możliwości zastosowania technologii magazynowania energii i zmiany polityki energetycznej są szansą. Zgodnie uznano, iż największe straty poniosą eksporterzy ropy naftowej i gazu, co może mieć głębokie konsekwencje w obszarze bezpieczeństwa. Niemcy i Norwegia podniosły problem zachowania w takim wypadku stabilności politycznej Federacji Rosyjskiej.

Wszyscy podkreślali, iż **kluczem do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego jest współpraca regionalna i wykorzystanie mechanizmów europejskich w sektorze elektroenergetycznym.** Ukraina postuluje synchronizację swojego systemu elektroenergetycznego z systemem europejskim. Współpraca taka powinna odbywać się poprzez mechanizmy rynkowe oparte na giełdzie energii. Norwegia nie podniosła swojej roli w sektorze elektroenergetycznym w regionie.

Scenariusz numer dwa pokazuje, iż zmiany technologiczne wpływają na politykę energetyczną i bezpieczeństwo energetyczne jednocześnie są trudne do uchwycenia w bieżącej polityce. **Efektywny ekonomicznie i technicznie sposób magazynowania energii jest kluczowym czynnikiem zmian zarówno w układzie geopolitycznym jak również geostrategicznym w Unii Europejskiej jej otoczeniu oraz dostawców węglowodorów.** Wypowiedzi uczestników z V4+ oraz spoza UE i EOG potwierdza tezę, iż państwa znajdujące się w okresie transformacji koncentrują swoje wysiłki na bieżącym rozwiązywaniu problemów i mają problemy w myśleniu długoterminowym i strategicznym³.

3 K.Księżopolski, Polska polityka klimatyczno-energetyczna Polski 2014-2015, Warszawa 2016, s.

Wnioski

- *efektywny ekonomicznie i technicznie sposób magazynowania energii jest kluczowym czynnikiem zmian zarówno w układzie geopolitycznym jak również geostrategicznym w Unii Europejskiej jej otoczeniu oraz dostawców węglowodorów,*
- *po 2022 roku państwa V4+ oraz spoza UE i EOG po rozbudowie infrastruktury nie postrzegają importu gazu Federacji Rosyjskiej jako zagrożenie,*
- *Norwegia w przypadku wstrzymania eksportu gaz przez Federację Rosyjską nie jest w stanie zastąpić podaży gazu na rynku, jej działania będą polegały na zmniejszeniu efektu cenowego takiej sytuacji,*
- *po okresie 2 lat mechanizmy dostosowawcze spowodują, iż nastąpi substytucja gazu i trwała zmiana kierunku dostaw, a w związku z tym dostawy z Federacji Rosyjskiej nie będą potrzebne,*
- *dla V4+ oraz spoza UE i EOG nie tylko cena jest istotnym kryterium wyboru dostawców, ale również kwestie bezpieczeństwa energetycznego*
- *państwa z grupy V4+ oraz spoza UE i EOG wskazują, iż oczekują i przygotowują się na wstrzymanie dostaw gazu i ropy naftowej z Federacji Rosyjskiej uznają ten kraj za mało wiarygodnego dostawcę,*
- *Norwegia uzyskuje korzyści ekonomiczne ze współpracy z państwami V4+ oraz spoza UE i EOG w każdym ze scenariuszy.*

Załącznik nr.1

Grupa nr 1

Polska , Słowacja, Chorwacja – V4+

- Zbigniew Kasztelewicz, Profesor, Kierownik Katedry Górnictwa Odkrywkowego, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Polska
- Wojciech Jakóbik, Redaktor Naczelny, biznesalert.pl, Polska
- Mirosław Bieliński, Prezes Zarządu, Stilo Horizon, Polska
- Katarína Hazuchová, Niezależna Analityczka ds. Ochrony Środowiska, GPoT, SIOV, Słowacja
- Krševan Antun Dujmović, Ekspert, Instytut Rozwoju i Stosunków Międzynarodowych (IRMO), Chorwacja

Grupa nr. 2

Niemcy

- Johannes Rieckmann, Starszy Pracownik Naukowy, Brandenburgski Instytut Społeczeństwa i Bezpieczeństwa (BIGS), Niemcy

Grupa nr.3

Norwegia

- Øystein Kvarme, Dyrektor Generalny, TergoPower AS, Norwegia
- Marcin Śmiech, Dyrektor Lokalny, Polska, TergoPower AS, Norwegia
- Christian Schnell, Główny Ekspert, Instytut Jagielloński, Norwegia

Grupa nr. 4

Ukraina Mołdawia Kosowo

- Mychajło Gonczar, Prezydent, Centrum Studiów Globalnych „Strategia XXI wieku”, Ukraina
- Mykola Wojtiw, Przewodniczący, NGO Zarządnie Nowej Generacji, Ukraina
- Wiktor Parlikow, Expert ds. Energetyki, Instytut na Rzecz Rozwoju i Inicjatyw Społecznych „Viitorul”, Mołdawia
- Burim Ejupi, Dyrektor Wykonawczy, Instytut Polityki Rozwoju (INDEP), Kosowo

The Warsaw-based Institute for Eastern Studies is an independent non-governmental organisation committed to promoting dialogue between European countries.

Our flagship project is the Economic Forum in Krynica which has become a major economic event in Central and Eastern Europe over the last quarter-century.

Each year, this prestigious conference is attended by high-level representatives of business, politics, academia and NGOs.

The event has a long tradition of bringing together leaders from Central and Eastern Europe, Western Europe, Asia and America.

Over the years, the Economic Forum in Krynica has become one of the largest and most thematically comprehensive conferences in Europe, with approx. 4,000 delegates from 60 countries in 2017.

We organise a range of high-profile events:

- Economic Forum
- Industry Forum
- European Congress of Local Governments
- Investment Forum
- Europe-Ukraine Forum

www.economic-forum.pl
